

ΣΟΝΑΤΑ - ΘΕΛΗΣΙΣ

[ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΜΙΑΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΟΣ]

Ἡ Δύναμις τοῦ ἐγὼ ἢ ἀπόλυτος
εἰς τὴν ἀνθήσιν τῆς θελήσεως.

ΥΓΚΕΚΙΝΗΜΕΝΗ ἐστάθη πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος πρὸ τοῦ πτυχωτοῦ ἐκ βελούδου παραπετάσματος. Τρόμος αὐξάνων ἔσειε τὰ μέλη της ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ταραχῆς. Ἦτο ἱερὰ δι' αὐτὴν ἡ στιγμή ἐκείνη καθ' ἣν ἐγείρουσα τὰς πυκνάς ἐκ βελούδου πτυχὰς ἔμελλε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μνηστήρος της τὸ δημιουργήμα ἐκεῖνο τῆς Τέχνης ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε σμιλεύσει, εἶχεν ὑφάνει τὸ ὄνειρον τῆς Δόξης της. Ἦθελε πρῶτος ἐκεῖνος ὁ ἐξιδανικευμένος ἐν τῇ γλυκεῖᾳ πλάνῃ μνηστήρ της ν' ἀτενίσῃ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπεικόνιζε πᾶν ὅ,τι ὑψηλόν, πᾶν ὅ,τι βαθύ, πᾶν ὅ,τι ἡρωϊκὸν ὑπῆρχεν εἰς τὰς κορυφὰς τῆς μονήρους ἐκείνης ψυχῆς, τὴν ὁποίαν ἡ Εἰμαρμένη κατέλαμψε μὲ τοὺς φοβερωτέρους κεραυνούς της. Ἦθελε πρῶτος ἐκεῖνος ν' ἀτενίσῃ τὸ ἔργον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀποτυπώσῃ ὅλην τὴν εὐγένειαν τῶν ὀνείρων της, τὸ μάρμαρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε κατορθώσῃ νὰ στεφανώσῃ τὸ ἀνέκφραστον ὄνειρόν της. Καὶ ἐπὶ τῇ γλυκεῖᾳ σκέψῃ τὸ πνεῦμά της παρεδίδοτο εἰς ὅλην τὴν θερμὴν τῆς νεαρᾶς φαντασίας της καὶ ἐμέθυε μὲ τὴν χαρὰν ἐκείνου, μὲ τὴν ὑπερρφάνειαν καὶ τὴν συγκίνησίν του ἐπὶ τῇ ὑπερόχῳ τοῦ ἔργου της ἐπιτυχίᾳ.

Ἐνόμιζεν, ὅτι ἡγαπᾶτο περιπαθῶς ὅσον δὲν εἶχε ποτὲ κανεὶς ἀγαπηθῆ. Ἐνόμιζε τὴν ὑπαρξίν της δεμένην μὲ δεσμούς μαγικούς εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἀγάπης, ὡς τὸ πνεῦμα της γονυκλινὲς ἐφρικία πρὸ τοῦ θείου τῆς Τέχνης βωμοῦ. Ἡ καρδιά της ἦτο βαπτισμένη, βυθισμένη εἰς τὴν αἰωνίαν τῆς ἀγάπης πηγὴν, ἡ ὁποία ἐγέμιζε τὰ στήθη της ἀτελείωτος, ἀφθαρτος. Τὸ πρόσωπόν της, τὸ ὁποῖον ὁ πόνος καὶ ἡ θλίψις εἶχον σφραγίσαι

μὲ τὴν ἀνεξάλειπτον σφραγίδα των, ἐφωτίσθη πρὸς στιγμὴν ὑπὸ εὐδαιμονίας ἀνελπίστου ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ συγκινήσει, τὴν ὁποίαν θὰ μετέδιδεν εἰς τὸν μνηστῆρα τῆς τὸ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου γεγλυμένον εὐγενὲς ὄνειρόν της. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἔλαμπον ὑψηλά, πολὺ ὑψηλότερον τοῦ ἔργου τῆς Τέχνης τῆς πρὸς τοὺς οὐρανοὺς.

Ὅλη ἡ ἀτμόσφαιρα γύρω της, ὅλα τὰ προσφιλῆ τοῦ ἐργαστηρίου τῆς ἀντικείμενα ἦσαν αἰσθητά, ὥσει ἔμψυχα, καὶ ὅλα τὰ μόρια ἐψιθύριζον εἰς τὰ ὦτά της λέξεις εὐτυχίας. . . Ἀκίνητος ἐκεῖνος ἔμενε πλησίον της μὲ τὸ πρόσωπον γλυκύτερον παρὰ ποτέ, μὲ τὰ χεῖλη διεσταλμένα εἰς ἐλαφρὸν μειδίαμα, κρύπτων ἐπιτηδεύειν ἐν τῇ φωλεᾷ τῆς μαύρης ψυχῆς του δηλητηριώδεις ὄφεις.

* *

Μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἡ καλλιτέχνις ἤγειρε τὸ πτυχωτὸν παραπέτασμα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ παρὰ τὸ πλευρόν της νέου ἔκθαμβοι ἠτένισαν τὸ ἀριστούργημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐχάριζε τὴν ἀθανασίαν εἰς τὴν νεάνίδα.

Ἄλλ' ὦ τοῦ σκότους τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς!

Ἀκαριαίως, ἀσυνειδήτως, ἡ χαμερπῆς τῆς ζηλοτυπίας μανία γεννᾷ εἰς τὸν εὐτελεῖ ὀργανισμόν τοῦ νέου ἀγωνιώδη φριχάσιν· ἡ ἀπαισία, ἡ καυστικὴ πνοὴ τοῦ φθόνου τὸν πνίγει, ὥς νὰ ἐξυπνᾷ ἐν αὐτῷ μίαν δύναμιν λανθάνουσαν, καταστρεπτικὴν καὶ ἐκδικητικὴν πρὸς τὴν δημιουργὸν Τέχνην, ἡ ὁποία τὸν ὑστέρει τῶν αἰθερίων πτερύγων της. Τὸ σῶμά του ἐν ἀκαρεῖ διατρέχει ἡ ἰδία ἐκεῖνη δύναμις, ἣτις συσπᾷ τοὺς φονικούς μύς τοῦ εἰς ἐνέδραν ἐμπίπτοντος φονέως. Ὀλόκληρον τὸ ἄτομόν του εἶνε ἕτοιμον νὰ βλάψῃ καθ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ μὲ οἰονδήποτε ὄπλον. Ἡ μανία τὸν τυφλώττει καὶ τὸν πνίγει. Θέλησις καταστρεπτικὴ κυριεύει ὥς δαίμων ὀλόκληρον τὸν ὀργανισμόν του, ὅλη ἡ ὑπαρξίς του ὑποκύπτει εἰς τὴν ποταπὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιτελέσῃ ἄμεσον πρᾶξιν καταστροφῆς. Ἱερόσυλος σκέψις φέρει τὸ λανθάνον ἐν ἑαυτῷ ἐνστικτὸν τῆς καταστροφῆς εἰς τὴν ἀκμὴν του. Δι' ἀγρίου πηδήματος ὁρμᾷ πρὸς τὸ ἀκτινοβολοῦν ἐκ καλλονῆς ἀριστοτέχνημα. . .

Κραυγὴ ἀπελπισίας σχίζει τὸ στήθος τῆς νεάνιδος, ἣτις ἔκφρων τείνει τὰς χεῖρας ὅπως ἐμποδίσῃ τὸ ἀνόσιον ἐγκλήμα. . . Ὁγκὸς μαρμάρινος κλίνων, πίπτων καλύπτει μὲ ὑπόκωφον δοῦπον νέαν διαπεραστικὴν κραυγὴν, τὴν ὁποίαν ὁ σπασμὸς τοῦ πόνου ἀποσπᾷ ἐκ τῶν βαθυτάτων σπλάγχχνων τῆς καλλιτέχνης, ἐνῶ ὁ δολοφόνος τῆς Τέχνης μὲ τὰς χεῖρας αἰμοσταγεῖς ἐκ τοῦ λευκοῦ, τοῦ ἀοράτου τῆς Ἰδέας αἵματος, τρέπεται εἰς φυγὴν.

Ὁξύτατος, ἄφραστος ὁ πόνος τῆς νεάνιδος διαπερᾷ ὅλους τοῦ σώματός της τοὺς πόρους ὡς βροχὴ φαρμακερῶν βελῶν. Μὲ τὰ κρυσταλλωμένα ἐντὸς τῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν δάκρυα, μὲ τὰ ὑπερήφανα τοῦ προσώπου της χαρακτηριστικὰ ἀνεκφράστως συνεσπασμένα, εἰκονίζει τὴν ἀπελπισίαν θνησκούσης ψυχῆς. Ὀλόκληρον τὸ εὐθραυστον σῶμά της διατρέχει, δονεῖ, συνταράσσει διὰ μυριοστὴν φορὰν ὁ σφοδρὸς τῆς ὀδύνης σπασμός. Αἶφνης ἀφίνει μικρὸν στεναγμόν, τὸ πρόσωπόν της καθίσταται ὠχροκίτρινον, θανασίμως ἡλλοιωμένον, καὶ ἔπειτα πίπτει σωρὸς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀδρανῆς, λιπόθυμος ἐν τῇ συγκοπῇ τοῦ πόνου, ἐνῶ ὁ ἥλιος φωτίζει, στεφανώνει μὲ τὰς χρυσαῖς ἀκτίνάς του τὸ μαρτυρικὸν μέτωπον.

**

Ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τὸ ἀριστοτεχνικόν, τὸ ὑπέροχον ἄγαλμα ἵσταται ἡκρωτηριασμένον ὡς ἀρχαῖον μάρμαρον ἀνασκαφὲν εἰς τὴν ἱερὰν τῶν Κυκλάδων νῆσον. Ἔχει τι τὸ ἱερὸν καὶ τραγικὸν συνάμα μετὰ τὴν λευκὴν θυσίαν. Αἰσθάνεται τις, ὅτι καὶ ἐκ τῆς θείας τῆς δημιουργίας στιγμῆς θνήσκει γύρω του ἀπαύστως ἐν τῷ χρόνῳ.

Εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ καλαισθήτου ἐργαστηρίου ἡ καλλιτέχνις ἐργάζεται περιβαλλομένη ἀπὸ μυστικὴν ἀτμόσφαιραν ὑπώχρων φωτισμῶν, ἀποχρώσεων λεπτῶν ὡς ὀνείρων σθένων, ἐκλεκτῶν ἀριστοτεχνημάτων, καλλιτεχνικῶν ἐπίπλων καὶ σπανίων φυτῶν. Εὐρεῖα καὶ ὑψηλὴ αἶθουσα μὲ τὸ ἐδαφος κεκαλυμμένον διὰ σκοτεινῶν περσικῶν ταπήτων ἀποτελεῖ τὸ ἐργαστήριον. Γύρω, τριγύρω διάφορα ἀγάλματα, τμήματα τινὰ τοῦ ἀναγλύφου τῶν Παναθηναίων, διάφορα ἀποτυπώματα τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης κοσμοῦσι τὴν αἶθουσαν. Εἰκόνες διασῆμων ζωγράφων, ἐν αἷς διακρίνεται ἡ «Νύξ» τοῦ Κορρεγίου καὶ ὁ «Ἐσταυρωμένος» τοῦ Van Dyck κοσμοῦσι τοὺς τοίχους. Μικρὸς Πήγασος ἐξ ὀρειχάλκου ἀπλόνει τὰς ὀρμητικὰς πτέρυγας του παρὰ τὸ Ἐλευσίνειον τῆς Δήμητρας ἀνάγλυφον, τοῦ ὁποῦ αἱ γραμμαὶ καλύπτονται ἐν μέρει ὑπὸ τῶν ὑφίτενῶν κλάδων ἀειθαλοῦς φοίνικος. Ἡ αἰγὶς τῆς Παλλάδος φέρουσα εἰς τὸ κέντρον ζωντανὴν τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, ἵσταται ἐπὶ εὐρέος στυλοβάτου κεκαλυμμένου δι' ἐρυθροῦ βελούδου. Διάφορα τῶν τροπικῶν φυτὰ ἁρμονίως διατεταγμένα παρὰ τὰ λευκὰ μάρμαρα ἀποτελοῦσι θελκτικὸν περὶ τὴν καλλιτέχνιδά πλαίσιον, ἐνῶ εὐρέα ἀναπαυτικὰ ἀνάκλιντρα κεκαλυμμένα ὑπὸ πολυτελῶν Ἰνδικῶν ὑφασμάτων συμπληροῦσι

τὴν διακόσμησιν τῆς αἰθούσης. Ἡ ἐκλογὴ καὶ αἱ ἀναλογίαι ὅλων τῶν γραμμῶν καὶ σχημάτων ἐν τῷ περικόμψῳ ἐκείνῳ ἐργαστηρίῳ ἀποκαλύπτουσι τὰς τάσεις πνεύματος νικητοῦ καὶ δημιουργοῦ. Ἡ διάταξις ὅλων τῶν ἀριστοτεχνημάτων ἀποκαλύπτει τὴν ἁρμονίαν τῶν γραμμῶν τοῦ περιβάλλοντος πρὸς τὴν φύσιν τῆς ἐνοικούσης ψυχῆς, ἥτις τὰς ἐξέλεξε καὶ τὰς ἀγαπᾷ. Τὸ πᾶν γύρω φαίνεται διατεθὲν ὑπὸ τῶν χειρῶν σκεπτικῆς Χάριτος, τὸ σύνολον ἀποτελεῖ πλαίσιον ἰδανικῶς αἰσθητικὸν καὶ λεπτεπίλεπτον. Ἐξῶ ἐκτεταμένος κῆπος ψάλλει τῆς ἀνοίξεως τὴν γλυκεῖαν μελωδίαν.

Εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ καλαισθήτου ἐργαστηρίου ἡ καλλιτέχνις ἐργάζεται. Τὸ πρόσωπον ὠχρὸν καὶ κατεσκληρὸς φαίνεται διαβιθρωσκόμενον ἀπὸ τὸ πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν, τοὺς ὁποίους ὁ πόνος ἐκτάκτως ἔχει μεγεθύνει. Ἐργάζεται, ἐργάζεται, ἐργάζεται ἡ ἰέρεια τῆς Τέχνης μὲ φοβερὰν ζέσιν, ἴσως ζητεῖ ν' ἀπαλλαγῇ τῶν τόσων θλιβερῶν, ἀπαισιῶν σκέψεων, τῶν τόσων ἀπαισιῶν εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι τὴν διαβιθρῶσκουν. Θέλει, ζητεῖ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀφόρητον θλίψιν τῶν σκληρῶν ἀναμνήσεων... Ἦθελε νὰ ἐκλέξῃ ἐν ὥραϊον ἔρημον μέρος διὰ νὰ θάψῃ τὴν κόριν τόσων καταστροφῶν, ἤθελε ν' ἀνοίξῃ ὅλα τὰ παράθυρα διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ καθαρὸς τῆς ἀνοίξεως ἀήρ εἰς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο τέμενος ὅπου ἐπὶ τοῦ λατρευτοῦ της μαρμάρου ζητεῖ νὰ χαράξῃ ἀθάνατον εἰς τὴν Τέχνην μνημεῖον.

Ἐξῶ ὁ ἥλιος δύνων πυρακτοὶ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων. Εἶνε ἡ ὥρα τῆς ἐκστάσεως. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε διαυγεστέρα τῶν κρυστάλλων, ἡ θάλασσα εἶνε εὐώδης ὡς ἄνθος, τόσον ἀκίνητος, ὥστε αἱ μακραὶ εἰκόνες τῶν ἀντανακλωμένων ἱστίων φαίνονται ἐγγίζουσai τὸ βάθος. Ὁ ὕγρὸς γαλανὸς καθρέπτης φαίνεται καθολικεύων τὴν μεγάλην τῆς φύσεως ἀνάπαυσιν, τὰ δένδρα ἐμβαπτιζόμενα εἰς ῥευστὸν χρυσὸν φαίνονται χάνοντα τὰς ρίζας των καὶ πλέοντα εἰς τὴν ἡδονὴν τοῦ ἀρώματός των. Ἐκεῖ μακράν, εἰς τὴν ἱερὰν γῆν, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἡ Πεντέλη χαράσσει εἰς τὸν χρυσογάλανον οὐρανὸν μίαν γραμμὴν καλλονῆς ἐν ᾗ ἀποκαλύπτεται τὸ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ἀναδύει ἀπὸ τὸν κλειστὸν κόσμον τῶν κοιμωμένων εἰς τὰ σπλάγχνα της ἀγαλμάτων.

Ὡς ἡ πνοὴ τοῦ ἀγρίου ἀνέμου πνέει διὰ τῶν κλάδων τῶν δένδρων καὶ τοὺς ἀναγκάζει νὰ τρέμουν, οὕτω ὁ πόνος καὶ τὸ πῦρ τῆς Τέχνης φαίνονται διαπερῶντα τὸ λεπτὸν τῆς καλλιτέχνιδος σῶμα, τοῦ ὁποῖου ὁ ἥλιος παίζων στεφανώνει διὰ τῶν χρυσῶν ἀκτίνων του τὴν δημιουργὸν κεφαλὴν.

Ἡδὴ γνωρίζει ὅλην τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ ἀπαισίᾳ αὐτῆς σκληρότητι. Μαῦρος πέπλος, μαύρη θλίψεως σκιά καλύπτει τὰ ἐρείπια τῶν τόσων εὐγενῶν ὀνείρων της. Πρὸ τῶν ὁμμάτων της τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἔλαμψεν ὑπὸ τὴν ἀπαισίαν ὅψιν σκληρᾶς δοκιμασίας. Εἶχε τείνει τὰς χεῖρας πρὸς τὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν ἡ Εἰμαρμένη ἐπιμόνως τῇ ἀπηγόρευε. Τίς δύναται νὰ ἐκφράσῃ τί ἐν τῇ εὐγενεῖ ἐκείνῃ ψυχῇ διεδραματίσθη μετὰ τὸ βάνδαλον πληγμα; Τίς δύναται νὰ εἴπῃ ποίας μεταβολᾶς φέρει εἰς ὑπέροχον φύσιν ὡς τὴν ἰδικήν της ὁ μέγας, ὁ δριμύς πόνος ὁ ἀποκαλύπτων τὴν ἀλήθειαν; Ἐν μιᾷ στιγμῇ τοῦ θανάτου ὁ λήθαργος διῆλθεν ὑπερβεν τῆς ψυχῆς της. ἄλλ' ἡ θαυματουργὸς θέλησις τὴν ἀφύπνισεν ἄνευ ἀναμνήσεως. Εἶδεν ἀληθῆ ἄβυσσον μεταξὺ τῆς ἀνανεουμένης ζωῆς της καὶ τοῦ μέρους τῆς ζωῆς, ὅπερ ἔμεινε πέραν, μακρὰν εἰς τὰ σκότη τῆς θλίψεως. Χωρὶς παράπονον, χωρὶς στεναγμὸν ἔζη διὰ τὴν Τέχνην της. Πᾶν ὅ,τι συνέβη, ὅλον τὸ κακόν, ὅλος ὁ πόνος καὶ τὸ ἀνεπανόρθωτον τόσων καταστροφῶν καὶ αἱ πληγαὶ καὶ αὐταὶ αἱ οὐλαί, τὸ πᾶν διελύετο, ἠφανίζετο, ἐδιώκετο ὑπὸ τῆς Λήθης, ἐβυθίζετο εἰς τὸ Μηδέν. Ἀλλοτε, ὅλον τὸ φρικῶδες βάρος τῶν θλιθερῶν ἀναμνήσεων ἠγείρετο, συνεσωρεύετο συμπαγές καὶ πυκνὸν καὶ σκληρὸν ὡς τεῖχος, ὡς βράχος, τὸν ὅποιον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπερπηδῇ ποτέ. Ἡ μαύρη τῆς Εἰμαρμένης πνοὴ ἀνέτρεπε τὸ πᾶν, κατέστρεφε πᾶν ὄνειρον καὶ ἡ ἀγωνία ἐπανήρχετο καὶ ἡ ἀπογοήτευσις καὶ ἡ φρίκη.

**

Ἐξω ὁ ἥλιος κλίνει πρὸς τὴν δύσιν του. Ὅλαι αἱ ἐλπίδες καὶ ὅλαι αἱ ἀπελπισαί φέρονται εἰς τὰ ἐλαφρὰ τοῦ ἀνέμου πτερὰ μὲ τὴν ἱριδόκονιν τῶν ἀνθέων, ὡς τὸ μυστήριον ὅλων τῶν πενθῶν φέρεται ὑπὸ τὸν πέπλον τῶν βλεφάρων τῆς καλλιτέχνιδος, ἐπὶ τῆς ὀνειρώδους ψυχῆς τῆς ὁποίας ἔπνευσε πᾶσα ὀδύνη. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν στρέφει τὴν κεφαλὴν ἀποτόμως πρὸς τὸ χρυσιζόν τῆς δύσεως φῶς καὶ ἀναπνέει βαθέως τὴν δροσερὰν ἀτμόσφαιραν.

Μετὰ τὰς τόσας καταστροφὰς ὅτε νομίζει, ὅτι ἐμαράνθη ἡ Τέχνη της, ὅτι κατέστη ξένη πρὸς τὴν καλλονὴν τῆς ἀληθείας, ὅτε τούναντίον αἰσθάνεται, ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς οἱ ὀφθαλμοὶ της ἀπηλλάγησαν τοῦ παιδαριώδους τῆς πλάνης ἐπιδέσμου, οἱ δάκτυλοί της ἀπέκτησαν μάγους δυνάμεις καὶ ὅτι εἰς τὴν ἀπλὴν τοῦ ἀμόρφου ὄγκου ἐπαφὴν τὰ σχήματα δέον νὰ ἐξέλθωσι τοῦ μαρμαροῦ μὲ τὴν εὐκολίαν τῶν ὀνείρων.

Ἡ εὐγενὴς ψυχὴ τῆς ἀνέδου, ἐξήρχετο τῶν μαρτυρίων ἰσχυρά, ἐξηγνισμένη, ἀληθῶς μία τῶν ἐκλεκτῶν. Μετὰ τὰς τόσας δοκιμασίας δὲν ὑπῆρχεν ὕψος, τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ φθάσῃ. Ὁ πόνος τῇ ἐχάριζε ζωὴν ἐκ φλογός καὶ δύναμιν γάλυβος, δύναμιν ἁπειρον.

**

Κατάκοπος ὁ ἥλιος κλίνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν δύσιν του, γλυκεῖα ἀνάπαυσις περιβάλλει τὴν φύσιν καὶ αἱ θαρραλέαι τῆς καλλιτέχνιδος χεῖρες ἐργάζονται ἀκόμη, ἐργάζονται διαρκῶς αἱ λεπτὰι χεῖρες, προσπαθοῦν νὰ μεταδώσουν πνοὴν ζωῆς εἰς τὸ ἄψυχον μάρμαρον αἱ σταθεραὶ χεῖρες, τὰς ὁποίας τοσάκις συνέπλεξεν ὁ πόνος, τὰς ὁποίας ὁ πόνος ἐξηυγέ- νισεν, ἐξήγνισεν, ἐξηγίασε.

Τὸ ἔργον τῆς εἶνε διαρκῆς πνευματικὴ πτῆσις. Ἡ ζωὴ τῆς εἶνε διαρκῆς προσπάθεια, ἵνα μεταδώσῃ ἓνα σπινθῆρα εἰς τὸν πυρσὸν τῆς Τέχνης, εἰς τὸν ἀθάνατον τῆς Προόδου πυρσόν. Ἡ Σκέψις σύντροφός τῆς ἀχώριστος τὴν φωτίζει καὶ φωνάζει διαρκῶς: πάντα ἐμπρός, πάντα ὑψηλότερα, ὅλοεν ἐμπρός.

Ὀλοκλήρους ὥρας μένει πρὸ τοῦ λιθίνου ὄγκου καταβιβρω- σκομένη ὑπὸ τῆς μεγάλης τῆς Τέχνης φλογός, ζητοῦσα ν' ἀπει- κονίσῃ τὴν ἱερὰν Ἰδέαν. Καὶ σκέπτεται: οὐδεὶς εἶνε ἀπαραίτητος εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος δημιουργεῖ. Τὸ πᾶν ἐγκλείεται ἐν τῷ ὑπερόχῳ πνεύματι. Ζητεῖ ἀπὸ τὴν Τέχνην τῆς μόνην νὰ ἐμποδίσῃ τὴν προσέγγισιν τοῦ Θανάτου, ζητεῖ ν' ἀπεικονίσῃ ἐπὶ τοῦ λαμπροῦ μαρμάρου τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἀπὸ τοῦ εἰμαρμένου τῆς καταστροφῆς ἔργου. Καὶ σκέπτεται: δὲν πρέπει νὰ παραπονῆται τις ἐὰν ἐκ τοῦ τόσου κακοῦ δύναται νὰ προ- κύψῃ καλόν τι. Ὁ πρὸς τὴν Τέχνην, ὁ πρὸς τὴν Πρόδον ἔρως τῆς εἶνε ἀδάμαστος, ὑψηλὸς πολὺ ὑψηλός, μονήρης, ἀσφαλής ὡς ἡ ἡμέρα, ἰσχυρότερος τοῦ θανάτου. Δύναται νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ πᾶν ὅ τι οὐδεὶς ποτὲ ἤλπισεν. Ὅλοι οἱ σπόροι τῆς ἀνοίξεως ἀνοίγονται εἰς τὰς νέας σκέψεις τῆς ὑπὸ τὸ ὥραϊον, τὸ ἱερὸν μέτωπον, τὸ ἐσφραγισμένον μὲ τὴν σφρα- γίδα τοῦ πόνου. Νομίζει, ὅτι βλέπει διαρκῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς κατὰ τὸ ζῶν καὶ ἰσχυρόν, μίαν θέλησιν γεννηθεῖσαν, ἀνα- φυεῖσαν ἐκ τῶν τραγικῶν γεγονότων. Καὶ βλέπει ἐνίοτε τὴν σκληρὰν Εἰμαρμένην ὡς τὸν ἱερόσυλον καταστροφέα τόσων εὐγενῶν ὀνείρων, τὰ ὁποῖα ἔχουν συμπαράσῃ τὴν ἰσχυροτέ- ραν τῆς ψυχῆς τῆς πνοῆν,

Αὐτὴ ἡ ὁποία ἐσφρίγα ὀλοκλήρος ἀπὸ ζωῆν, αὐτὴ ἡ ὁποία

ἐπλημμύρει ἀπὸ δύναμιν, ἡ ὁποία ἡσθάνετο ἀκόρεστον ζέσιν πρὸς τὴν καλλονὴν τῆς Τέχνης, πρὸς τὸ κάλλος τῆς ἀληθείας, ἐκάμπτετο ὑπὸ τὰ σιδηρᾶ τῆς σκληρᾶς Εἰμαρμένης γεγονότα. Αὐτὴ, ἡ ὁποία εἶχεν ἀτενίσει τὴν ζωὴν πάλλουσιν ὡς μίαν ἐλπίδα, αὐτὴ ἡ ὁποία εἶχεν αἰσθανθῇ ὅλην τὴν ἀγαθότητα τῆς ζωῆς, ἐκάμπτετο, ἀλλ' ἐκάμπτετο πρὸς στιγμὴν μόνον ὡς ὁ χάλυψ καὶ ἀμέσως ἡσθάνετο τὴν ἀκαταγώνιστον δύναμιν, ἣτις ἔρρεεν εἰς τοὺς δακτύλους τῆς ἀπαύστως πρὸς δημιουργίαν.

Ἐνίοτε ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῆς κλίνης ἀσθενῆς, κάτωχρος, ἀτενίζουσα τὰς ἐκ κηροῦ χεῖρας, τῇ ἐφαίνετο ἀπίστευτον, ὅτι θὰ ἡδύναντο εἰσέτι νὰ δημιουργήσωσι, τῇ ἐφαίνετο, ὅτι εἶχον χάσει πᾶσαν ἀρετὴν πρὸς ἐργασίαν. Ἡσθάνετο ἑαυτὴν ὅλως ξένην πρὸς τὸν κόσμον ἐκεῖνον τῶν σχημάτων ἐν ᾧ εἶχε ζήσει — πρὶν ἀποθάνει ὅλους τῆς Δυστυχίας τοὺς Θανάτους! Καὶ ἐσκέπτετο: ἡ ἀγαλματοποιὸς ἀπέθανε.

Ἐπείσατε ποτὲ τὸν δάκτυλον ἐπὶ γυμνῆς ἀρτηρίας, ἐπὶ ἰνῶν συντεθλασμένων, ἵνα φαντασθῆτε τί συνέβαιναν ἐπὶ τῇ ἀπαισίᾳ σκέψει ἐν τῇ συντετριμμένῃ ἐκεῖνῃ ψυχῇ;

Ἀλλὰ τὸ φῶς αὐτομάτως ἀνέλαμπε, τὸ βαθύ ἐνστικτον, τὸ ὁποῖον ἔστρεφε κωὶ ὥθει τὸ πνεῦμά της πρὸς τὰς ὑψηλοτέρας τῆς ζωῆς ἐκδηλώσεις ἐλάμπρυνε καὶ πάλιν τὴν ψυχὴν της. Καὶ ὠνειροπόλει τότε ὅλους τοὺς ὄγκους ἐκ μαρμάρου τοὺς περιεχομένους εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν μακρυνῶν ὁρέων, μὲ τὴν Θέλησιν ν' ἀποτυπώσῃ εἰς ἕνα ἕκαστον μίαν κίνησιν, ὑπήκουεν εἰς τὴν διαταγὴν τῆς φύσεως δημιουργοῦσα τὸ ἀριστοτέχνημα.

Ὅσακις ἔβλεπε ὑπέροχόν τι σχῆμα ἐξερχόμενον τῶν χειρῶν της καὶ φέρον τὴν σφραγίδα τοῦ ὠραίου ἐσκέπτετο, ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς φύσεως ὁρισθεὶς προορισμὸς της ἐπετελέσθη.

Ἦθελε νὰ διαιωνίσῃ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου ἕνα τύπον ἰδεώδη καὶ ἀφθαρτον, ἐν ὑπόδειγμα κάλλους. Ναί, ἤθελε νὰ δημιουργήσῃ χίλια ἀγάλματα ὅχι ἓν! Ἡ ἰδέα ἐπαρουσιάζετο πάντοτε διάφορος ὡς τὸ νέφος, τὸ ὁποῖον μεταβάλλεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀοράτως. Ἐκάστη κίνησις τῶν δακτύλων της κατέστρεφε μίαν ἀρμονίαν καὶ ἐδημιούργει ἄλλην ὠραιότεραν, τελειότεραν. Διὰ μέσου τῶν λεπτῶν δακτύλων της, ὑπὸ τοὺς διαφανεῖς ροδίνους ὄνυχας διήρχετο χεῖμαρρος σκοτεινῶν δυνάμεων ὡς αἱ σκέψεις διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. Τὸ βλέμμα, ἡ ζωὴ τῶν ὀφθαλμῶν της εἶχε τι τὸ ἀνέκφραστον, ἐκφραστικώτερον παντὸς λόγου, παντὸς ἤχου, ἀπείρως βαθύ καὶ ὅμως ἀκαριαῖον ὡς κεραυνός, ταχύτερον ἔτι κεραυνοῦ. Καὶ ἐνόμιζέ τις, ὅτι οἱ

δημιουργοὶ δάκτυλοι διέχεον ἐπὶ τοῦ ἐκ μαρμάρου ἀριστοτε-
χνήματος τὴν ζωὴν τοῦ βλέμματος. Ἡ καλλονὴ δι' αὐτὴν ἔζη
εἰς ὅλα τὰ μάρμαρα. Εἷς ἕκαστος τῶν λευκῶν, τῶν ἀμόρφων
κύβων ἐνέκλειε μίαν μορφήν τελειότητος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς
καιρὸν ἐργαζομένη ἔκλινε πρὸς τὸν λίθινον ὄγκον, παρετῆρει
προσεκτικῶς τὴν ὑφήν, ἐφαίνετο ἐρευνῶσα τὰς ἐσωτερικὰς ἰνας
του, ἐδίσταζεν, ἐμειδία, ἐσκέπτετο. Εἶδος θείας ἔλξεως ὑφί-
στατο μεταξὺ τοῦ πνεύματός της, μεταξὺ τῶν δακτύλων της
καὶ τοῦ μαρμάρου, τὸ ὁποῖον κλίνουσα ἔψαυεν, ἐθώπευε διὰ
τῆς πνοῆς της. Θεία πνοὴ ἐφαίνετο ἀνερχομένη, ὑψουμένη πρὸς
αὐτὴν ἐκ τῆς ἀδρανοῦς ἐκεῖνης λευκότητος. Ὁ ἄνεμος, ὁ ἥλιος,
τὸ μεγαλεῖον τῶν ὁρέων, ἡ αἰθερία πτήσις ἐνὸς αἰτοῦ, ὅλα τὰ
φαινόμενα διήγειρον τὸ πνεῦμά της εἰς ποίησιν ἄνευ ὁρίων,
τὸ ἐμέθυον μὲ ἐν ὄνειρον ἄφθαστον. Καὶ ὅταν ἡ ἐμπνευσμένη
ψυχὴ της ἔτεινε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μαρμάρου, ὁλόκληρος ὁ
ἀδρανὴς ὄγκος ἀπὸ τοῦ μυχιαιτάτου βάθους μέχρι τῆς ἐπιφα-
νείας ἔτεινε πρὸς ἐν ἄφθαστον ὄνειρον κάλλους.

Μόνος ὁ θάνατος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν ὁρμὴν τῆς
ἐπιθυμίας, ἥτις ὠδήγει τὴν ὑπαρξίν της πρὸς τὸ τέλειον τῆς
Τέχνης, πρὸς τὸ Δημιουργεῖν, πρὸς τὴν Ἀθανασίαν. Ὅλας τὰς
θλίψεις ἠτένιζεν ἀτρόμητος. Καὶ ὅμως ἐχρειάζετο δύναμις
ὑπέροχος διὰ νὰ ἐπαναρχίσῃ τις νέον μαρτύριον καθ' ὃν χρόνον
ἤδη ὅλα τὰ νεῦρα συνεθλίβοντο, συνετρίβοντο ὑπὸ τὴν σκληρὰν
ὄλων τῶν βασάνων δοκιμασίαν. Εἶχε δώσει εἰς τὴν θλίψιν
τὸ πᾶν, εἶχεν αἰσθανθῇ τὸν πεπυρακτωμένον τῆς Εἰμαρμένης
σίδηρον ἐπὶ τοῦ αὐχένος καὶ τῶν σφυγμῶν της, εἰς τὸ τέλος
ἐκάστης ἡμέρας τὸ ὄνειρόν της κατελαμβάνετο ἀπὸ τὴν φρίκην
τοῦ μαρτυρίου τῆς ἐπομένης, καθ' ἣν ὤφειλε νὰ ζήσῃ. Τὸ
μειδιάμα δι' αὐτὴν ἦτο ἡ μεγαλειτέρα βάσανος, ὑπὸ τὰ μει-
διῶντα χεῖλη οἱ ὀδόντες συνεσφίγγοντο· δὲν ὑπῆρχεν ἴς ἐν
αὐτῇ, ἡ ὁποία νὰ μὴ συνεθλίβετο ὑπὸ τῆς θλίψεως. Κουρα-
σμένη ἔκλειεν ἐνίοτε τοὺς ὀφθαλμοὺς δι' ὀλίγα λεπτὰ καὶ
ἡ Ἰδέα ἐλάμπρυνε τὸ πρόσωπόν της. Ἀκουσίως ἐνίοτε ἔστρεφε
γύρω-τριγύρω τὰ ὄμματα ὡς διὰ νὰ ἐναγκαλισθῇ δι' ἐνὸς
βλέμματος ὅλα τὰ προσφιλῆ τοῦ ἐργαστηρίου της ἀντικείμενα,
τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν μάρτυρες τῶν τόσων μαρτυρίων.

Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ εὐγένεια τῆς Τέχνης τὴν κατέχτα ἐξ
ὁλοκλήρου νικήτρια· ἡ εὐγένεια ἐνὸς ὁνείρου, τὸ ὁποῖον ἔθρε-
ψεν ἐπὶ ἔτη μὲ τὸ ἄνθος τῶν δυνάμεών της· τὸ ὄνειρον τῆς
Προόδου τὴν παρέσυρεν εἰς ἐν παραλήρημα ὑπέροχον ἐν ᾧ πᾶν
αἰσθημα πονοῦ καὶ θλίψεως ἔσθυνεν. Ἦθελε παρ' ὅλα τὰ μαρ-

τύρια νὰ χαράξῃ μίαν γραμμὴν φωτεινὴν ἐπὶ τοῦ ἀθανάτου τῆς φύσεως βιβλίου, ἐπὶ τοῦ ἀθανάτου τῆς Τέχνης βωμοῦ.

Ἰσχυρὰ καὶ εὐγενὴς ὕπαρξις. Ἡ σκληρὰ, ἡ τυφλὴ Εἰμαρμένη τὴν ἐπληξεν τοσάκις θανασίμως ἡδυονομένη τὴν ἡδονὴν μιᾶς καταστροφῆς ὑπερόχου! Ἐνόμιζεν, ὅτι τὴν κατέστρεφε διὰ παντός, ἀλλὰ ἡ δύναμις τῆς Τέχνης τὴν ἀνανεοῖ, τὴν ἀνυψοῖ, τὴν ἐξευγενίζει. Ἰδού, ὅτι πέραξ τῆς ἐπουλώνει τὰς πληγὰς,πραΰνει τὸν πόνον, ἀναγεννᾷ τὴν ἐλπίδα, ἀναγκάζει τὴν χαρὰν νὰ μειδιᾷ.

Ἐφ' ὅσον ἔπασχεν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἡ ἀνάμνησις τῶν τόσων σκληρῶν δοκιμασιῶν διήρχετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ὡς ἀστραπῇ φρίκης. Ἀλλ' ἤδη ηὐλόγει τὸ λευκὸν αἶμα, τὸ ὁποῖον ἔρρευσε ὑπὸ τὸν ἀκάνθινον τοῦ μαρτυρίου στέφανον.

Καὶ ἤδη ηὐλόγει τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὀλόκληρος ἡ ψυχὴ τῆς ὑψοῦτο πρὸς τὸ καῖον Φῶς, καθ' ἣν ὀλόκληρος ἡ ψυχὴ τῆς διηνοίγετο εἰς τὴν σκληρὰν Ἀλήθειαν.

Ναί, διαρκὲς πυρετὸς ἔφλεγε τὰς φλέβας τῆς· ἀλλ' εἰς τὴν φλόγα τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου πυρετοῦ ἐδημιούργει ἐν ἀριστοτέχνημα. Ἡδὴ νέον ἔργον ἦτο ἑτοιμον ν' ἀναθάλλῃ ἐκ τοῦ ψυχροῦ μαρμάρου, νέον ἔργον ἔπαλλεν ὑπὸ τοὺς ἐμψυχοῦντας δακτύλους τῆς — «Δαυτὶδ νικητῆς τοῦ Γολιάθ». — Τὸ ἀριστοτεχνικὸν σύμπλεγμα κατὰ τὸ ἥμισυ ζῶν ἀνέμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, ἵνα τὸ θαῦμα τῆς Τέχνης τὸ φέρῃ ὀλόκληρον εἰς φῶς.

Εἶχεν ἐπιτελέσει ἤδη ἡ καλλιτέχνης καὶ τι ὑπεράνθρωπον, τὸ ὁποῖον τὴν ἐμέθυε.

Συνέλεξε καὶ ἔσφιγξε — μὲ ὑπεράνθρωπον Θέλησιν — τὴν ἄφραστον θλίψιν τόσων καταστροφῶν ὡς ἀνάθημα πρὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς Προόδου βωμοῦ.

Ἡ δημιουργὸς Δύναμις ἡ πηγάζουσα ἐκ τῆς θείας Σκέψεως, ἐκ τοῦ ἱεροῦ πυρός, τὸ ὁποῖον ἔφλεγεν ἐν ἑαυτῇ, ἔμενε πάντοτε ζωηρά, ἀπαυστος.

Καὶ ἤδη ἔξῃ ἐκεῖ εἰς τὸ ἐργαστήριόν τῆς, εἰς τὸ μέρος ὅπου ὠνειρεύθη, ὅπου εἰργάσθη, ὅπου ἔκλαυσεν ἐκ χαρᾶς, ὅπου ἐπεκαλέσθη τὴν Δόξαν, ὅπου ἡτένισε τὰς τόσας τοῦ θανάτου μορφάς, ὅπου ἐθρυμματίσθησαν τὰ εὐγενέστερα, τὰ γλυκύτερα τῶν ὀνείρων τῆς.

Τὸ πολυτιμότερον μέρος τῆς ὑπάρξεώς τῆς ἦτο ἐκεῖ διεσπαρ-

μένον, διάλυτον. Καὶ ἤδη ἔζη ἐκεῖ μὲ τὰ ἐργαλεῖα τῆς Τέχνης
της, αὐτὴ αὕτη ὄργανον τῆς Τέχνης της, δούλη τῆς Φύσεως,
ἡ ὁποία τὴν διέτασεν. Εἰς τὴν μεγάλην Φύσιν ὑπῆκουε καὶ
ἀνελάμβανε τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον εἶχε διακόψει καὶ τὸ ὁποῖον
εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ ζῇ ὑπὸ τοὺς δακτύλους της.

Καὶ ἐπανεύρισκε, Ναί, πρὸ τοῦ ἡκρωτηριασμένου ἀριστοτε-
χνήματος τὴν Δύναμιν, τὴν Χαράν, τὴν Πίστιν. Καὶ ἐβάδιζε
πρὸς νέους ὀρίζοντας ὅπου θὰ ἐλάμβανε νέας τῆς Φύσεως, νέας
τῆς Τέχνης διαταγάς.

Ἡ Δύναμις της εἶνε ἄφθαστος καὶ αἱ Ἰδέαι της ὡς ἀέτειον
βλέμμα πλανῶνται ἀχώρεστοι πρὸς τὸ Ἄπειρον.

Ἀλεξάνδρεια

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

ΤΡΙΑ ΑΓΓΕΛΑΚΙΑ

ΝΕΟΓΕΝΝΗΤΟ ξανθὸ παιδί
Χαμογελάει ἅμα τὰ ἰδιῇ
Ἀντίκρου του, ζωγραφισμένα,
Ἀπὸ τεχνίτη ξακουστό,
Κοντὰ σὲ ὁλόφωτο Χριστὸ
Δυὸ ἀγγελάκια ἀδελφωμένα.

✱

Πρὶν' ἀπὸ μάννα γεννηθῇ,
Στὴ γῇ μας κάτω πρὶν νάρθῃ
Τ' ἀντάμωσε σὲ πλάσῃν ἄλλη...
Τώρα στὰ μάτια του μπροστὰ
Ποῦ τὰ θωρεῖ ζωγραφιστὰ
Τὰ ξαναγνώρισε καὶ πάλι.

ΓΕΩΡΓ ΔΡΟΣΙΝΗΣ